

— Βλέπω πως είμαι περιττός σήμερα, που όλοι είναι επαναστάτες, ακόμα κι εγώ. Μπουφίδης!

★

ΕΠΙΜΕΝΟΥΜΕ πως η ρίζα του κακού βρίσκεται στο έλαιο: το εκπαιδευτικό μας σύστημα και πως ότο δεν αλλάζει αυτό και δε γίνεται άνθρωπώτερο, και χίλιοι νόμοι τίμιοι και μεταρρυθμιστικοί κι αν ψηφιστούμε, πάλι στον ίδιο φαύλο κύκλο θα τριγυρνάμε και πάλι στη σημερινή μας απίλη θα παραδέρνουμε.

Κι όμως το πρώτο και το σπουδαιότερο αυτό ζήτημα κανείς δε δείχνει πως το λογαριάζει. Μιλάνε για στρατό, για στόλο, για δικαιοσύνη, για οικονομίες, για όλα και μόνο για τα σχολεία μας δε μιλάνε. Τα βρίσκουν, φαίνεται, καλά και άγια. Με γειά τους.

Όσο το φαίξιμο βραχύνει κάπως περισσότερο έμεις τους δημοτικιστάδες. Δεν είτανε σήμερα η πιο κατάλληλη περίπτωση να βγούμε και μες μ' ένα υπόμνημά μας και να υποστηρίξουμε την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση;

★

Κ' ΕΝΑ άλλο ακόμα έπρεπε να κάνουμε σήμερα έμεις οι δημοτικιστάδες. Να σκηματίσουμε τύλλογο, να οργανώσουμε σε κόμμα, πολιτικοκοινωνικό πιά κι όχι φιλολογικό, και να πακίσουμε με κάθε μέσο νακουστεί η γνώμη μας.

Σήμερα περισσότερο από άλλη φορά έχουμε χρέος να δουλέψουμε γερά και συστηματικά για να μη βρεθούμε μεθαύριο, στον έρχομό του Νυμφίου, σαν τις μωρές παρθένες, με σβησμένες τις λαμπάδες μας.

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

ΙΔ'

ΣΤΟ ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ

Είταν Αύγουστος τώρα. Είχαμε άλλον ένα μήνα διακοπές κ' ήρθαμε να τις περάσουμε σαυτό το καλύδι, που κάθουμαι τώρα ολομέναχος και σου γράφω.

Κάθε χρόνο την είχαμε την καλοπέραση τούτη... Σηκωθήκαμε πρωί πρωί, τοιμαστήκαμε, μανταλώσαμε τα παράθυρα, κλειδώσαμε τις πόρτες και τραβήξαμε κατά τον κάμπο, με το γαδουράκι του γέρου φορτωμένο δισάκκια, ζεμπιλία και στρωσίδια.

Ήρθαμε και τα βρήκαμε όλα σε τάξη. Το καλύδι: σκουπισμένο, οι σιτοβολώνες άπάνω χωρισμένες σε δυο καμαράκια, οι τοίχοι άσβεστωμένοι, τ' άργαλειά παρασμένα τριγύρω, το τουφέκι, ο πεζόβολος, τα παραγάδια, τάνγκια, όλα στον τόπο τους... καθέτις έδω είτανε γλέντι, ως κ' η δουλειά μας...

*) 'Η άρχη στο 352 φύλλο.

αυτό των μαύρων ανθρώπων.

Ο Όρεστης νευρικός, σαστισμένος, έσπρωξε τη Χρυσούλα από κοντά του απότομα... Δεν ήξερε τί να κάμει, που να πιάει, τί να πεί. Ένα αναφυλλητό του κόμπιαζε και τούπνιγε το λαιμό κ' ήθελε να κλάψει, να ξεσπάσει, μα δεν καταδεχότανε.

— Βρέχει! βρέχει! άκουγότανε πάλι οι φωνές και τα γέλια.

— Κύριε Γοργία, πάμε, είπε η Χρυσούλα, κι άγγισε ανάλαφρα το Γο για που είτανε πεσμένος σε βαθιά ουλλογή άπάνω στο βιβλίο. Πάμε! και τους έσπρωξε σιγά και τους δυο με μια κίνηση δειλότατη κ' προσεχτική. Πάμε!

Ο κ. Πρόεδρος έφυγε βιστικός, γιατί διέμορουσε πιά να πνίξει με το μαντήλι του τα γέλια, έτσι που στράφηκε τώρα ο Όρεστης και φάνηκε το ένοικιαστήριο σοδαρότατο να κάθεται άπάνω στη ρεντικότα.

Κ' είταν αλήθεια κωμικότατος ο Όρεστης έτσι που προχωρούσε κ' έφευγε με το ένοικιαστήριο από πίσω. Όλοι σκύφτανε το κεφάλι τους και τότε βλέπανε και τα μάτια τους γελοούσανε και το στόμα τους και όλη τους η ψυχή, άδερφωμένοι όλοι σφιχτά στην κοινή απόλαψη του Χυδαίου και του

Αυτό το μικρό χωραφάκι με τις συκίες του, με τις κληματαριές του, και μ' ένα περιβολάκι κοντά στη βρύση, είταν η σεργιανιά μας. Δε μας έτρεφε το ξενοδούλι πιά τώρα. Το κατώγι μας είτανε γεμάτο, τα κουκούλια μας έβγαζαν το μετάξι τους, ως και βαμπάκι δε μας έλειπε. Ός και σουσάμι είχαμε για τις πηττες μας.

Μα μένα με κρυφόδερε μια στέρηση και μια λύπη που δεν έσωνε μήτε μετάξι μήτε σουσάμι: να μου τη διώξη. Σάν έμπαινα στο καλύδι κι άνιστορούσα πώς εκεί, κοντά στη γωνιά, κάθισε η άγιασμένη η Έλένη τότες που τηνε γλύτωσε ο γέρο Βασίλης, και πώς δεν ξαναμπήκε σ' αυτό το καλύδι, δεν ήθελε να μου πη πως την αγαπάει εκείνη την κόψη που της ξανάφερε τη ζωή, μ' έπαιρναν τα δάκρια κάποτε, και κατέβαινα στο γιάλο να ξεσκάσω κοντά στα κύματα. Κι αυτόν το δύσεχο χρόνο, που έφυγε η Έλένη και πήρε τον άγύριστο δρόμο της άγισσύνης, που δεν μπορούσα πιά να την ξαναβρω μήτε στο χωριό, είτανε δίστομο μαχαίρι η λύπη μου και μου τρυπούσε ως πέρα τα σπλάχνα, κρυφά και δίχως να το ξέρη κανένας. Όρα πολλή δεν μπορούσα να μείνω κοντά στην κόψη εκείνη χωρίς το γέρο η τη μάννα μαζί μου. Ός και τώρα ακόμα τη βλέπω την πέτρα που κάθισε ο γέρος και πήρε στα γόνατά του το τρεμασμένο μου τάγγελο, και θαρρώ πως τάφο-κοιτάζω. Τη βλέπω καλά την πέτρα, και το θαμάζω που δεν είναι ραχισμένη, δεν άλλαξε καθώς άλλαν έσοι κάθισαν εκεί άπάνω, μήτε σηκώθηκε να φύγει, καθώς εκείνοι. Δεν την έκλεψε κανένα ζεμπέκι, δεν καλογήρεψε, δεν άρρώστησε, δεν πέθανε, — και μήτε γράφει τώρα την ιστορία της!

Είναι τάγιο το βήμα του καλυδιού μου αυτή η πέτρα. Θα δής εκεί κάποτε λουλούδια βαλμένα, η και στοδασμένα αυτά τα χαρτιά...

Άς πάρουμε τώρα μια από τις άξέχαστες εκείνες μέρες της έξοχης, κι άς την ιστορήσουμε, αν έχης υπομονή. Θαρρώ πως πρέπει. Έδω είναι που σ' έχω και σου μιλώ... Αυτ' λόγια μονάχα για το Μεσοβούνι, μα μέρα της άθάνατης εκείνης της ζωής, κ' έχης όλη την ιστορία.

Μεσοβούνι είναι το βουνό που μας χωρίζει από τον κάμπο του χωριού, είναι κ' η έξοχή μας. Ένα μικρό, παράμερο, ξεχασμένο κομμάτι του Παραδείσου, που βρέθηκε έδω ανάμεσα στα βουνά. Η μια πλευρά του έρθάνοιχτη, και βλέπει τη θάλασσα. Μια και μπής σ' αυτή τη φωλιά, και σαν πουλι σπαρταράει η ψυχή σου. Άφησε πιά που σε μεθάει το θυμάρι κ' η λυγαριά. Άφησε που σε κουφαίνουν τα κοπάδια τριγύρω με τα κυδούνια τους, που σε γλυκοκοιμίζουν οι βρύσες με τάνκοιμιά τους νερά. Μα κείνο που σου δίνει καινούρια ζωή, που σε κάνει κι άνασαινεις πιά εύκολα, είναι που Τούρκος δεν έχει χωράφι τριγύρω... Έχει: ρωμαϊκή ψυχή μέσα του

Πρόστουχο.

— Καλά του την καταφέραμε! Μπρέ μπράβο!

— Καλά να πάθει ο σχολαστικός!

— Ω τον ποιητάκο μας! Μα κυτάχτε τον

πως περπατάει. Σοδαρότατα! Χαχαχά!

— Ένοικιάζεται! Ένοικιάζεται! Χαχαχά!

Το άπάνω πάτωμα είναι άδειαρό!

— Άα! έτσι! άλάφρωσα βρέ παιδιά! μου

καθότανε στο στομάχι!

Ο Κοραής άπέναντι τους κύταζε άπελπισμένος.

Η βροχή άρχισε δυνατώτερη τώρα. Ο δάσκα-

λος σηκώθηκε, έκλεισε το τετράδιο να μη βραχούν

οι σημειώσεις του, σήκωσε από χάρμα το μαντήλι

του, το δίπλωσε σε σχήμα τριγωνικό, κύταζε τον

ουρανό, ένοιωσε τη βροχή να τότε μουςκεύει, σκέ-

φτηκε λίγο κ' είπε:

— Βρέχει!...

Κ' ύψωσε την όμπρέλλα του. Μια χοντρή άγάρμψη σά γεροντοκόρη όμπρέλλα, και την άνοιξε, σιγά-σιγά, να μη σκιστεί. Καλοθρεμένος, με μουσι, σοδαρός, έσκυψε με κύπο κι άνασκήωσε το πανταλόνι του από το μέρος του τακουνιού μόνο. (Τούτο σήμαινε πως η λάσπη στο δρόμο δεν είτανε πολλή). Το αίμα σωριάστηκε όλο στο κεφάλι του κ' οι ρα-

τά μικρά το Μεσοβούνι. Ζούσανε μάλιστα τα χρόνια εκείνα και δυο τρείς Μεσοβουνιώτες που μύρισαν κι αυτοί μπαρούτι στα νιάτα τους! Ο γέρο Βασίλης είταν ένας. Ο μακαρίτης ο Άγγελάκος, στέ πλάγι μας, άλλος ένας. Είταν κι ο γέρο Καπλάνης, που είταν κι αυτός κατιτίς μια φορά. Όλοι τους ξωμε-ρίτες, άπείραχτοι έμως τώρα, και δεν τους κακόδλεπε κανένας άγας. Παντρεύτηκαν και στον τόπο, έξω ο Βασίλης, που δρεξη για καινούριες άγάπες δεν είχε.

Αυτό είταν το Μεσοβούνι: έρίστε τώρα κ' η ζωή μας εκείνα τα χρόνια.

Πρι να φέξη, ο γέρος με κατέβαζε στο γιάλο και τραβούσαμε τις άποτονιές. Τα μουγκριά δεν άπαντέχουν όσπου να φέξη. Βγαίνουν από τα θαλάμια τους την αύγη, τριγυρίζουν τον κάδο να βρύνε φαει, χάφτουν το δόλωμα, πλάνουνται, κ' ύστερ' άρχίζουν και στρεφογυρίζουνε σαν άδράχτια όσπου ζαρώνει και κουβαριάζεται το σκοινί, κι άνασκήώνεται τάγκιστρι και ξεμπλέχεται από τα σάδραχνά τους, και τότες ξετινάζονται και φεύγουν. Πρέπει λοιπό να τραβήχτούν οι άποτονιές πρι να ξεμπλεχτή το μουγκρι, κι αυτό κάμνανε.

Όστερα, σά ξεμέρωνα, ρίχταμε τις άποτονιές της μέρας. Ξέραμε που κατεβαίναμε τα λαδράκια, που τριγυρίζαν οι συναγριδες, και κει τις ρίχταμε. Όστερ' άνεβαίναμε κατά το χτήμα, δι άρχιζε να χρυσώνει ο ήλιος της Άνατολής τα βουνά. Κι όσπου να χρυσώσει και τα δικά μας τα βουνά, γυρίζαμε στο καλύδι με το καλήτι γεμάτο σόκα... Κατόπι άρχιζε η δουλειά... Όστερα έπαιρναν οι γυναίκες τάργχειρά τους και κάμνανε συντροφιά του τζι-τζικα κάτω από τη μεγάλη τη συκαμηνιά. Ήρχουνταν κ' η Άγγελάκινα με τη ρόκα της, ήρχουνταν κ' η Καπλάναινα με το βρακί του άντρού της, και κάμνανε με τις δικές μας χωριά. Έγώ τότες έπαιρνα τάποκαλαμίδι, και σαν έρριχτα μια ματιά στις άποτονιές, τραβούσα κατά τον κάδο, έμπαινα στο νερό ως τα γόνατα και ψάρευα. Και σαν έπιανα σωστή τηγανιά γύριζα πίσω, όρα που έπρεπε να τηγανιστούν.

Τάπόγεμα ο ύπνος δεν μπορούσε να λείψη. Όστερα πάλι λίγη δουλειά, κι όσπου να γυρίσης να δής βράδιαζε. Και σά βράδιαζε, κατεβαίναμε στο γιάλο και καθίζαμε στα χαλίκια και βλέπαμε τα φάρια που πηδούσαν κοπαδικά άπάνω σ' άσημένια νερά. Εκεί κατέβαιναν όλοι. Έβλεπες κόσμο εκεί. Εκεί τραγουδούσαν τα κορίτσια, πετούσαν πέτρες τάγόρια στη θάλασσα, οι άντρες μιλούσανε για τα μαξούλια τους, οι γυναίκες για καθέτις. Άν έλειπε και καμιά τους, έμενε τόπος και για ψεγάδιασμα.

... Έλντούσα κ' έγώ με τάλλα παιδιά. Παρά-βγαίνα κ' έγώ μαζί τους στην πέτρα, στο τρέξιμο. Τους πουλούσα και λίγη σοφία, τους έηγούσα τι λογής τόποι είναι πίσω από της Άνατολής τα βουνά...

φές των ρούχων τρίζανε. Η σιάση του, έτσι που είτανε σκυμένος και τρίζαζε δεν είτανε καθόλου άξιόπρεπη κ' έπιβλητική. Το καταλαβε και μόνος του και άνασκήώθηκε ολοκόκκινος, κ' έφυγε βαστικά, γρχμύ για το σπίτι του, άντιγράφοντας τις σημειώσεις του στο καθάρο.

Κ' οι τρείς, οι άλλοι τρείς φύγανε κι αυτοί γρήγορα-γρήγορα, λες και τους δέριανε και τους διώχναν τα γέλια που χυμούσαν ξωπίσω τους — σά μαντρόσκυλα που γαυγίζουν.

V

Έξοριου, έτσι που τρίζανε, τα μάτια της Χρυσούλας πέσανε στο χαρτί που είτανε καρφωμένο στη ρεντικότα του Όρεστη.

Ό πως μπόρεσε και κρατήθηκε και δεν έπεσε εκεί πίστομα στις πέτρες άπάνω! Ό πόσο θάδινε τη ζωή της νάχε τη δύναμη να γυρίσει πίσω στον όχλο εκείνο που γελοούσε εκεί πέρα και να θεαθεί μπροστά τους ξαγριεμένη, καταφρονετική κι άμείλιχτη και να τους πεί... Τί να τους πεί; τί να τους πεί; Κ' έτρεμε όλη.

— Τί έχης, Χρυσούλα; τί έχης; Ένοιωσε ο

... Τέτοιον μιά βραδιά εΐτανε σὰ μὰς πρωτο-
εἶπε ὁ γέρο Βασίλης τὴν ἱστορίαν του. Κανέναν δὲν
τὴν καλοῦσε ἐξὸν ἡ μακαρίτισσα, καὶ κείνη ποτὲς
δὲ μὰς τὴν δηγῆθηκε. Δὲ θυμοῦμαι τί τὸν ἔκαμε τὸ
γέρο νὰ μὰς ξεμυστηρευτῇ τὴν βραδιά ἐκείνη. Ἴσως
τὸν ἐρέθισε ὁ Καπλάνης, ποὺ ὅλο τις παλικαριές του
μὰς ἐβγάζε στὴ μέση, ὅλο Τούρκους μὰς σκότωνε.
Γιατὶ θυμοῦμαι τὸν Ἀγγελάκο ποὺ γύρισε κ' εἶπε
τῆς μάννας μου, «Δὲ μὰς ἔμεινε πάλι Τούρκος. Σὰν
πράσα πάλι μὰς τοὺς πελέκησε ὁ Καπλάνης!»

Δὲν τὴν ξέχασα τὴν ἱστορίαν τοῦ γέρο Βασίλη,
καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀφήσω ἀγνώριστη.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Ο „ΑΛΑΦΡΟΪΣΚΙΩΤΟΣ“

Φίλε «Νουμά»,

Λυπήθηκα ἀληθινὰ διαβάζοντας σὺς «Φιλολο-
γικὲς ἐπιφυλλίδες» τοῦ 354 φύλλου σου τὴν κρι-
τικὴν τοῦ φίλου κ. Πέτρου Βασιλικοῦ γιὰ τὸν «Ἀ-
λαφροῖσκιο» τοῦ Σικελιανοῦ. Καὶ λυπήθηκα γιὰ
τὸ πικρόχολο καὶ τὸ τραχὺ τοῦ ὕψους του, τὸ σὰν
προερεθισμένο καὶ μὲ προδιάθεσιν θάλλεγες νὰ εἰρω-
νευθεῖ τὸν ποιητὴ, νὰ τοῦ ἀρνηθεῖ τὰ πάντα. Ἀλλὰ
ὁ κ. Βασιλικός, ποὺ μὰς ἐδείξε δείγματα εὐκρι-
νείας στὴν κριτικὴν του, καὶ μὰς δίνει τώρα τόσον
καιρὸ τὴν λεπτότητα τῆς ἀντίληψής του γιὰ τὴν
πνευματικὴν τοῦ τόπου μὰς κίνησιν, δὲν ἦταν με-
γάλη ἀδικία νὰ παραγωνίσει ἔργο ὡς τὸν «Ἀλα-
φροῖσκιο»; Μὰς λέγει εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅτι
τὸ διάβασμα τοῦ ἔργου τοῦ Σικελιανοῦ τοῦ ἐστάθη
ἕνα ἀληθινὸ μαρτύριον μὰς λέγει πὺς ὁ ποιητὴς δὲν
εἶναι καὶ ἀπὸ τοὺς κοινούς (!) καὶ μὰς ἐμολογεῖ
μάλιστα ὅτι ἔχει τέτοια χαρίσματα ὥστε θὰ ἐπλάθε
κόσμους ἂν ἤθελε νὰ τὰ μεταχειρισθῇ μὲ εὐκρι-
νείαν. Ὁ κ. Βασιλικὸς πλανήθηκε, παρανόησε τὸ
ἔργο. Τὸν ξάφνιασε τὸ νέο, τὸ ἐξαιρετικόν, καὶ τοῦ
ἐστάθη «μαρτύριον» ὅχι πλέον τοῦ βιβλίου τὸ διά-
βασμα ἀλλὰ τὸ ἀντίκρουσμα τῆς ζωῆς ὅπως ὁ Σι-
κελιανὸς τὴν παρουσιάζει μέσα στὸ ἔργο του. Καὶ
δὲν ἦταν δυνατό νὰ αἰσθανθεῖ κάθε ἰδιοσυγκρασία
τὴν πλούσιαν αὐτὴ ζωὴ. Ἐρεθίζεται βέβαια ἡ κρι-
τικὴ σὲ κάθε μεγάλη ἐμφάνισιν ποὺ ἔρχεται νὰ τῆς
ταράξει τὰ παραδεγμένα, νὰ παρουσιάζει θαυμαστὰ
τὸ πανόραμα τοῦ εἶναι. Καὶ αὐτὸ ἐπλάθε ὁ κ. Βα-
σιλικός. Ἐπειράχθη ἀπὸ κάποια ἰσχυρὴ χειρονο-

μία, ἀπὸ κάποια ὀρμητικὰ πετάματα, ἀπὸ κίνησιν
νέων ρυθμῶν καὶ νέων εἰκόνων. Καὶ ἀφοῦ, τὸ ξανα-
λέμε, ἐστάθηκε μαρτύριον τὸ διάβασμα ἐνὸς τέτοιου
βιβλίου στὸν κριτικὸν κ. Π. Βασιλικόν, γιατί μὰς ἐμο-
λογεῖ πὺς αὐτὸ τὸ βιβλίον ἔχει τόσες ἀρετές, ἔχει
τόσα ἐκλεχτὰ δῶρα, ὥστε καὶ νὰ μὴν ἡμπορεῖ κα-
νεὶς νὰ τοῦ εὖρει ἀσχήμιας, ποὺ ἀντιφάσκοντας βρι-
σκει ὁ κ. Βασιλικός; Ἐνα ἔργο εἶναι ὡραῖο ἢ εἶναι
ἀσχημο. Δὲν ὑπάρχει μέσος ὁρος, καὶ μάλιστα γιὰ
ἔργα τῆς ζωῆς τοῦ «Ἀλαφροῖσκιο». Τὴ γνώμην
μου γιὰ τὸ ἔργο τὴν εἶπα στὸ «Νουμά» καὶ στὴν
«Ἀκρόπολιν», ὥστε περιττὸ νὰ ἐπαναλάβω ἐδῶ τὸν
ἐξαιρετικόν μου θαυμασμόν ποὺ τρέφω στὸν «Ἀλα-
φροῖσκιο».

Ἀλλὰ κείνο ποὺ μὲ κάνει ν' ἀπορῶ περισσότερο
γιὰ τὴν ἀλλόκοτον αὐτὴν κριτικὴν εἶναι πὺς παί-
νοντας ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ ἔργο αὐτό, ἀπὸ τὴν χειρονο-
μία ποὺ σαλεύει ἔξω ἀπὸ μέσας τοῦ καὶ θαυμαστά, ὁ
κριτικὸς θρηνεῖ τὴν νεότητίν τῆς ἐποχῆς ἐδῶ στὸν τόπο
μὰς, τὴν χωρὶς ἰδανικά, χωρὶς εὐκρινείαν, χωρὶς
κανένα εὐγενικὸν πόθο, κ.τ.λ. διάφορα ἱερεμικά
τοῦ φίλου Βασιλικοῦ. Παράδοξον μὰ τὴν ἀλήθειαν
ἕνα τέτοιο βιβλίον νὰ τοῦ προκαλέσει πάλι τις ἀπο-
γοητευτικὰς του σκέψεις γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν νεό-
τητα, ἐνῶ τὸ ἐναντίον ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀποκαλύψει
κόσμους, καὶ νὰ τὸν κάμει νὰ πιστεύει ὅτι ἀναζη-
τῇ ἡμεροφίαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἔταν τέτοια ἔργα ἔρ-
χονται στὸ φῶς!

Εἶμαι βέβαιος πὺς παρανόησε τὸ ἔργο τοῦ Σι-
κελιανοῦ ὁ κ. Πέτρος Βασιλικός, καὶ ὅχι μόνον τὸ
παρανόησε, ἀλλὰ νοιώθοντας τὴν ἀπείρως ἡθικὴν
ζωὴν τοῦ ποιητῆ εἰκονισμένην μέσα στὸ ἔργο συντα-
ράχτηκε, καὶ ὅλα τοῦ παρουσιάστηκαν ψεύτικα, ἐπι-
πλαστά, φτιασμένα. Καὶ ἀπορῶ μὴ φορὰ ἀκόμη
πὺς ἡ ἀντίληψίς τοῦ κ. Π. Βασιλικοῦ ἄφισε τόσον
ἀστοχὰ τὸν κριτικὸν νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸ ἔργο. Ἀδί-
κησε τὸν ἑαυτὸν τοῦ μιλώντας τόσον ἄπρεπα γιὰ τὸ
ἔργο καὶ γιὰ τὸν ποιητὴ, ποὺ ἂν δὲν τοῦ ἀναγνω-
ρίζει ἀρετὰς ποιητικὰς δὲν ἔπρεπε νὰ σεβασθεῖ τὴν
πιθανὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ μιλήσῃ ἀνετα
καὶ εὐγενικά; Καὶ ἡ ἀρετὴ του εἶναι πραγματικὴ.
Ὁ ἴδιος, σὰν δὲν πρόκειται γιὰ παιδαρέλια, ἀκούει
μ' ὅλην τὴν μετριοφροσύνην, καὶ μὲ τὴν διάθεσιν νὰ
ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸ στοχασμὸν τῶν ἄλλων. «Ὁ «Ἀλα-
φροῖσκιο», μοῦ ἔλεγεν ὁ ποιητὴς τις ἄλλες, δὲν
εἶναι ἡ διαθήκη μου. Τί θὰ ποῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἀν-
θρώποι δταν ἰδοῦν, ἂν ἰδοῦν, τὸ πόσο ἐργάστηκα κ' ἔρ-

γάζομαι γιὰ ν' ἀνεβῶ στὴν ἱερὴν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς;
Ἀλλ' ἂς τὸ βγάλουν ἀπ' τὸ νοῦ τους, ἡ ποίησις βέβαια
βρίσκεται σὲς στάνες καὶ σὲς κορφοβούνια, ἀλλὰ
τὸ κορφοβούνι τῆς εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀν-
θρώπου. Βρισκόμαστε μπροστὰ στὴ μεγαλύτερην
ἐποχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ ρήξω πρῶτος ἐγὼ τὴν φι-
λολογικὴν ψευτιά ἀπὸ πάνω μου. Ὁ καιρὸς θὰ δεί-
ξῃ ἂν ἔχω μὴν ἀπασταλῇ. Ὅσο γιὰ τὸν «Ἀλα-
φροῖσκιο», δὲν τὸν θυμοῦμαι πιά παρὰ γιὰ τὴν
ἀκέραιον εὐκρινείαν τῆς σύλληψής του.»

Ἐγὼ τοῦλάχιστον, φίλε μου Βασιλικέ, πιστεύω
στὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ τοῦ ἔργου, καὶ ἀναφωνῶ γιὰ
τὸ Σικελιανόν, καὶ δὲ θὰ μετανοήσω ποτέ: «Ἐτοι-
μάζετε τὴν ὁδὸν Κυρίου· ἐδθαίτας ποιήτε τὰς τρίβους
αὐτοῦ».

Σ. Π.

Η ΑΝΟΙΣΙΑΤΙΚΗ ΠΡΟΖΑ

ΕΗΜΕΡΩΜΑ

Ἐνα κόκκινο φόντο, κόκκινο βαθύ, ἄλικο,
φλογερὸ, πὺς σαρκαστικὸν ἀπὸ πορφύρα καὶ πὺς πρόσ-
χαρο ἀπὸ ρουμπίνι, ἀπλωνότανε ὁλοένα πηχτότερον,
ὁλοένα σαρκινώτερον, μπροστὰ στ' ἀνοικτὰ μὰς μά-
τια καὶ ἀνάμεσα τοῦ ἐπρόβαλιν παρὰξενες μορφές,
ἀσχημες, τραγικὰς, μορφές ποὺ σαρκωνότανε τὸ
θλιβερόν μας ὄνειρον τὴν ὥραν ποὺ ἡ χλωμότατη Μαρ-
τιάτικη αὐγὴ ἐξέσκιζε τὸ νυχτερινὸ πέπλο.

Ἐξω εἶταν κάποια συγγενικά, ἴσως καὶ νὰ φιλό-
δραχε. Τὰ μεγάλα τζάμια τῆς ἔρημης μπυραρίας
εἶχαν ἀρχίσει νὰ πρασινίζουν. Ἐμᾶστε ὅλοι ἀποκα-
ρωμένοι. Κάποιος ἀπὸ μὰς παραλαλοῦσε μουρμου-
ρίζοντας θλιβερώτατα λόγια.

Ἀπὸ τὰξιδιον ἀνοίγαν τῆς πόρτας μπῆκε μιὰ
φιλόλιγνη γυναίκα, ὁμορφοστολισμένη, φιλόλιγνη
καὶ λυγρή, κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸν καθαρλιέρον
τῆς. Ἦλιοι καὶ ἀστερισμοὶ ἔλαμπαν τὰ πολύτιμα πε-
τράδια στὰ μικροῦλὰ δάχτυλά της. Τὸ τραπέζι
τοὺς γύμισε σὲ λίγο ἀπὸ πράσινες μπουλιές μ' ἀση-
μένιους λαμπροὺς, λεπτὰ καὶ ψηλά ποτήρια, σιφὲν
γκαστρομένα. Ἐνα γέρεκο γκαρσόνι, νυσταγμένο,
τοὺς σέρβιρε.

Ὅμως κανεὶς μὰς δὲν τοὺς ἐδλεπεν ἀληθινά.
Εἴχαμε ὅλοι τὴν ἀσάλευτη πεποίθησιν πὺς ἐξω ἀπὸ
τὸν κύκλον τοῦ ὁνείρου μὰς δὲν ὑπῆρχε τίποτα ζων-
τανόν. Εἴχαμε φιλιωθῇ γιὰ πάντα μὲ τις παρὰξενες
μορφές του. Κι ὁλόγυρά μὰς πάντα τὸ ἴδιο κόκκινο

Ὁρέστης ἀπάνω στὸ μπράτσο τοῦ τὸ κορμί τῆς
Χρυσούλας ὅλο νὰ πέφτει καὶ νὰ σπᾷ.

— Τίποτα, τίποτα...

Μὲ μιὰ κίνησιν ἀδέξια καὶ ἀστόχαστη ἔρπασε
τὸ χαρτί καὶ τὸ τσαλάκωσε στὰ χέρια της. Ἡ
καρφίτσα τῆς κάρφωσε τὰ δάχτυλα, μὰ δὲν ἔ-
νοιωσε τίποτα.

— Τί χαρτί 'ναι αὐτό; γιατί τὸ κρύβεις; θέλω
νὰ δῶ!

Ἄρπαξε τὸ χέρι τῆς ὁ Ὁρέστης νευρικός καὶ
πολέμησε νὰ τῆς τὸ ἀνοίξῃ.

— Μὴ, μὴ... Ὁχι, Ὁρέστη! Ὁρέστη μου!
φώναξε ἡ δύστυχη σφίγγοντας ἀπελπισμένα τὸ
χέρι της.

— Θέλω νὰ δῶ! Θέλω νὰ δῶ! Εἴτανε κορφο-
μένο ἀπάνω μου! Θέλω νὰ δῶ!

Τὴν κρατοῦσε καὶ τῆς πλήγωνε τὸ χέρι καὶ αὐτὴ
ἀπελπισμένη ἔφησε τὰ δάχτυλά της ν' ἀνοίξουν
καὶ ἀπλωσε τὰ δύο της τὰ μπράτσα ἀπάνω στοὺς
ὤμους τοῦ Ὁρέστη.

— Ἀγάπη μου, δὲν εἶναι τίποτα, τίποτα...
Μὴ λυπηθεῖς, Ὁρέστη μου!

Κι αὐτὸς τὴν παρμέρισε μ' ἕνα κίνημα σκληρὸ
τοῦ χεριοῦ του καὶ ξετύλιξε τὸ χαρτάκι. Τὰ γράμ-

ματα τὰ κόκκινα πετάχτηκαν σὰ φλόγες καὶ τοῦ
κάψανε τὰ μάτια.

Μιὰ φωνὴ στριγγιά ἀνέθηκε στὸ λαιμό του, μὰ
σφάχτηκε ἐκεῖ ἀπὸ κάποιο δίκικο μαχαίρι.

Γύρισε ἀπότομα πίσω τὸ κεφάλι κ' ἡ πρώτη
τοῦ ὀρμὴ τὸν ἔσπρωξε νὰ τρέξῃ νὰ γυρίσῃ πίσω,
νὰ τοὺς βρεῖ, νὰ φωνάξῃ, νὰ βρῖσῃ, στὰ χέρια του
μέτα ἐνοιωθε τὴν πρωτόγονη νυσταγικὴ λαχτάρα
τῶν χερῶν ποὺ δέρονταν. Κ' ὕστερα στράφηκε πάλι
μπροστὰ καὶ ἄρχισε νὰ δρασσελίζει γρήγορα γρήγορα
τὸ δρόμον, σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσε κανεὶς. Λές καὶ
βιαζότανε νὰ πάει κάπου σὲ καμιά γωνιά παρὰ
μερὴ, νὰ μὴν τὸνε δεῖ κανέναν, νὰ μὴν τὸν ἀκούσῃ
ψυχὴ καὶ νὰ πῇσαι χαμὼ καὶ νὰ κυλιστεῖ καὶ νὰ
φονάξῃ κ' ὕστερα νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι του ἀνά-
μεσά στὰ γόνατά του καὶ ν' ἀρχίσει νὰ κλαίει, νὰ
κλαίει, νὰ κλαίει: (Τί θὰ γενῶ; τί θὰ γενῶ; ποῦ
θὰ πάω... μοῦ φαίνεται θὰ τρελλαθῶ!)

— Ὁρέστη μου! Ὁρέστη μου!

Ἐτρεχε πίσω λαχανιασμένη ἡ Χρυσούλα, σέρ-
νοντας μαζί της καὶ τὸ Γοργίνα, ποὺ εἶχε σαστίσει
καὶ δὲν ἤξερε γιὰ ποῖόν λόγο νὰ φωνάζουν ἔτσι καὶ
νὰ τρέχουν.

Κ' ἔβρεχε. Ὅλο ἔβρεχε. Μισερωμένες φτάνανε

τώρα οἱ φωνὲς καὶ τὰ γέλια. Εἴχανε ὅλοι οἱ σπου-
δατοὶς κυκλώσει τὸ μνημεῖον τοῦ Κοραῖ κ' ἕνας εἶχε
παλώσει ἀπάνω στὰ κάγκελα κ' ἔβαζε γύρω στὴν
προτομὴν τὸ μεγάλο, τὸ βαρὺ σὰν κατὰρξ στεφάνι.
Κάπου κάπου ἀκουγότανε μερικές ἀλάκαιρες ἀμι-
σέρωτες λέξεις.

— Πιὸ κάτω! σιγά! θὰ τὸ σπάσεις, βλάκα!

— Οὐ καημένοι, σωπάτε!

— Διόρθωσε τὴν κορδέλα! Τὴν κορδέλα! Ἐτσι!
Ὁχι ἔτσι!

— Στραβὸς εἶσαι; Νὰ φαίνονται τὰ γράμ-
ματα!

— Σσσσ!

Ἐπεσε βαρὶὰ σιωπὴ. Ἐκόνου μιὰ φωνὴ ρητο-
ρικὰ μεγαλόστομη ὑψώθηκε. Φαίνεται, ἐκεῖνος ποὺ
ἀνέβηκε στὰ κάγκελα νὰ κρεμάσῃ τὸ στεφάνι, σὰν
τέλειωσε τὴ δουλειά του, σκέφτηκε πὺς ἡ θέση του
τοῦ ἐπιβάλλει νὰ κάμῃ ἕνα ἀστεῖον. Κι ἄρχισε νὰ
μιμῆται τὴ φωνὴν τοῦ Ὁρέστη καὶ νὰ τὸν κοροῖ-
δεύει.

Ἡ φωνὴ δυνατὴ ἔσκιζε, σὰ λόγην, τὴν σιωπὴν,
κοφτερὴ καὶ ἀσταλένεια. Ἄθελα στάθηκαν, κρατών-
τας τὴν ἀναπνοή τους, ὁ Ὁρέστης κ' ἡ Χρυσούλα
γιὰ νὰκούσουν. Κι ἀκούσαν: (Ἀκολουθεῖ)